

УДК 339.722.330.3:35

DOI <https://doi.org/10.32782/2224-6282/150-5>

Череп А. В., Чеховська В. С.
Запорізький національний університет

Cherep A., Chekhovska V.
Zaporizhzhya National University

ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

У статті розглянуто теоретичні підходи щодо формування інвестиційної політики підприємств в Україні. Акцентовано увагу на оцінці сучасного стану формування інвестиційної політики. Проаналізовано стан та тенденції інвестицій в Україні. Актуальним для України є питання залучення іноземних інвестицій. Розглянуто певні особливості процесу іноземного інвестування в Україні. Виконано аналіз розподілу прямих іноземних інвестицій за основними галузями економіки України та регіонами. Встановлено, що реалізація інвестиційної стратегії економічної діяльності в Україні має орієнтуватись на нарощення інвестиційних ресурсів, послідовне збільшення частки капітальних вкладень у ВВП, покращення структури інвестиційних джерел та оптимізацію напрямів їх вкладень. Виявлено найбільш пріоритетні галузі економіки для інвесторів та можливі наслідки через надмірні прямі іноземні інвестиції. Обґрунтовано доцільність спрямування інвестицій, перш за все, на відтворення капіталу в реальному секторі економіки, на розвиток інноваційних галузей, які б сприяли інтегруванню України у світове співтовариство. Розглянуто проблеми співвідношення приватних і державних та внутрішніх і зовнішніх джерел інвестування. Виокремлено проблеми вибору оптимальної структури джерел фінансування інвестицій. Обґрунтовано, що світова практика доводить, що залучення іноземних інвестиційних ресурсів не лише не сприяє соціально-економічному розвитку країни-реципієнта, а навпаки – виступає вагомою причиною економічної кризи та те, що прямі іноземні інвестиції є лише невеликим доповненням до внутрішніх інвестицій і досвід країн, що створили економічне диво, показує, що тільки акцент на внутрішні ресурси може забезпечити країні швидкий, але довгостроковий економічний розвиток. Визначено, що державною стратегією розвитку України в інвестиційній сфері повинно стати стимулювання зростання витрат приватного сектора економіки, який набирає розмаху після приватизації об'єктів загальнодержавної власності. Наведені точки зору В. Білик, віце-президента інвестиційної компанії A7 CAPITAL, та А. Вігірінського щодо необхідності інвестицій та проблем, що зараз існують. Внесено пропозиції щодо надання податкових пільг на ефективні прямі інвестиції. Виявлено вигоди для держави від надання податкових пільг.

Ключові слова: інвестиційна політика; інвестиційна привабливість підприємства; джерела інвестування; інвестиції; проблеми; податки; пільги.

FORMATION OF INVESTMENT POLICY IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION CHALLENGES

The theoretical approaches to the formation of investment policy of enterprises in Ukraine have been revealed in the article. Attention is paid to the assessment of the current state of investment policy formation. The state and tendencies of investments in Ukraine are analyzed. The issue of attracting foreign investments is urgent for Ukraine. Some features of the process of foreign investment in Ukraine are considered. The analysis of the distribution of foreign direct investment by major sectors of economy of Ukraine and regions is carried out. It is established that the implementation of the investment strategy of economic activity in Ukraine should focus on increasing investment resources, a consistent increase in the share of capital investment in GDP, improving the structure of investment sources and optimizing the directions of their investment. The most priority sectors of the economy for investors have been identified and the possible consequences due to excessive foreign direct investment. The expediency of directing investments, first of all, on the reproduction of capital in the real sector of the economy, on the development of innovative industries that would contribute to the integration of Ukraine into the world community is substantiated. The problems of correlation of private and state and internal and external sources of investment are considered. The problems of choosing the optimal structure of sources of investment financing are highlighted. It is substantiated that international practice proves that attracting foreign investment resources not only does not contribute to the socio-economic development of the recipient country, but on the contrary, is a strong cause of the economic crisis and that foreign direct investment is only a small complement to domestic investment, which has created an economic miracle, shows that only an emphasis on domestic resources can provide the country with rapid but long-term economic development. It is determined that the state strategy of development of Ukraine in the investment sphere should be to stimulate the growth of expenditures of the private sector of the economy, which is gaining momentum after the privatization of state-owned objects. The views of V. Bilyk, Vice President of A7 CAPITAL, and A. Vighirinsky on the need for investment and the current problems are presented. Suggestions for providing tax incentives for effective direct investment have been made. Benefits for the state from the provision of tax benefits have been identified.

Keywords: investment policy; investment attractiveness of the enterprise; sources of investment; investments; problems; taxes; benefits.

JEL Classification: F21, F60

Актуальність. Нестача національного капіталу та необхідність проведення реструктуризації підприємств, з одного боку, та потреба у скороченні технологічного розриву – з іншого, актуалізують для України питання залучення іноземних інвестицій.

Беззаперечним є той факт, що в Україні існує низка інвестиційно привабливих факторів, які сприяють розширенню її інвестиційних зв'язків: великий емний та фактично конкурентно необмежений внутрішній ринок з більшості товарних позицій; географічне розташу-

вання на перетині основних транспортних шляхів між Європою та Азією; порівняно дешева та водночас кваліфікована робоча сила; науковий потенціал; розвинена інфраструктура (наявність портів, мостів, складів, водопостачання, летовищ, систем зв'язку) та інше.

Залучення саме довгострокових іноземних інвестицій, а також активізація діяльності з їх «просування» протягом майже усіх років незалежності України було одним із пріоритетних завдань її економічної політики, що визначалися низкою офіційних документів. Проте, на жаль, сьогодні результати є невтішними: великі західні інвестори з обережністю ставляться до України.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Проблеми інвестицій в усі сектори економіки розглядали Білик В. [1], Білик Р. [2], Вігірінський А. [3], Коваль Н. [4], Маркевич К. [5], Молдован О. [6], Медведкова Н. [6], Федорчак О. [7]. Білик В., Білик Р. досліджували шляхи реалізації інвестиційної стратегії в Україні в умовах глобальної фінансової нестабільності [1,2]. Пропозиції щодо прогресивного іноземного інвестування розглядають Вігірінський А. [3]. Коваль Н. досліджувала проблеми інвестиційної діяльності в сучасних умовах розвитку економіки України та запропонувала шляхи щодо підвищення її ефективності [4]. Маркевич К. розглядала питання щодо доцільності інвестування та виявила проблемні питання такої діяльності [5]. Визначено критерії, які є пріоритетними для інвесторів. Молдован О., Медведкова Н. досліджували доцільність запровадження податкових механізмів стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку в Україні [6]. Федорчак О. розглянув проблеми формування основних джерел інвестування в Україні [8]. Але не вирішеними залишаються питання щодо формування інвестиційної політики в умовах глобальних викликів.

Метою статті є обґрунтування важливості формування інвестиційної політики задля залучення інвестицій, в тому числі й іноземних.

Виклад основних результатів дослідження. Зміст інвестиційної політики можна сформулювати так: вивчивши теоретичні підходи до визначення сутності поняття інвестиційна політика, пропонуємо в подальшому розглядати її як процес формування, реалізації і контролю найбільш ефективних інвестиційних проєктів на засадах економічного розвитку та досягнення соціальної відповідальності.

За одним із показників, що відображає ступінь інтеграції країни у світове господарство, розвиток її зовнішньоекономічних зв'язків та прагнення до створення відкритої, експорт орієнтованої моделі економіки – накопичені обсяги іноземних інвестицій, Україна значно поступається переважній більшості країн з трансформаційною економікою.

Процес іноземного інвестування в Україні має певні особливості.

По-перше, ПІІ в Україні утворені двома групами капіталів: тими, що безпосередньо належать іноземним резидентам, та такими, що контролюються іноземними компаніями резидентів України (українські капітали раніше виведені з країни, як правило, до офшорної юрисдикції – round-tripping FDI). Огляд країн-експортерів ПІІ в економіку України свідчить про невисоку частку ПІІ з розвинених країн світу, натомість кількість з офшорних зон – досить значна. Зокрема, станом на кінець 2017р. сумарний обсяг накопичених ПІІ з таких територій сяг-

нув \$13 045,7 млн., що становить більш ніж 33% від загального обсягу ПІІ. У такий спосіб офшорні інвестиції витісняють з української економіки капітал розвинених країн та забезпечують лише кількісні показники приросту надходження ПІІ до України, а не якісні.

По-друге, попри те, що станом на липень 2018р. прямі іноземні інвестиції (ПІІ) до економіки України надійшли близько зі 130 країн світу, основна частина надходжень вже протягом багатьох років припадає на невелику кількість країн. Це свідчить про незначну географічну диверсифікацію країн-експортерів ПІІ до України.

Всі інвестори, а особливо нові, намагаються уважно стежити за потенціалом того об'єкта, в який вони збираються вкладати гроші. А без гарних даних цього показника ніхто не буде вкладати гроші для розвитку виробничого об'єкта.

В іноземних інвесторів галузеві пріоритети різні: сьогодні ПІІ наявні в усіх галузях української економіки. Водночас більшість інвесторів, представлених на українському ринку, охоче інвестують у галузі переробної промисловості, у сферу оптової та роздрібно-торгівлі – там, де швидко змінюється асортимент, з'являються нові товари, швидко окупаються витрати та невисокі комерційні ризики. Також популярними є галузі, що не потребують довгострокових капіталовкладень і освоєння нових технологій, зокрема фінансовий сектор та сектор нерухомості (рис. 1).

Попри те, що інвестиції залучаються у високоприбуткові галузі економіки, вони не зміцнюють конкурентні позиції країни на світових ринках. Надмірні ПІІ у фінансовий сектор, з одного боку, наповнюють фінансову систему обіговими коштами, які сприяють стабільній ліквідності фінансової системи країни, з іншого – створюють підстави для екстенсивного розвитку національної економіки.

Така структура ПІІ не дає Україні повністю інтегруватися у глобальні ланцюги доданої вартості та є однією з причин низького відсотка експорту високотехнологічної продукції України серед країн світу – 7,2% промислового експорту країни. Невідповідність ПІІ потребам модернізації економіки, розвитку експорту високотехнологічної продукції призводить до закріплення сировинної спеціалізації української економіки на світовому ринку [5].

Якщо порівнювати виявлені тенденції по Україні загалом та по галузях і регіонах зокрема, то можна зробити висновок, що вони не збігаються, а в деяких з них спостерігаються й кардинально інші ситуації. Ось чому при реалізації інвестиційної стратегії України варто зосередити увагу на детальному дослідженні й оцінці галузевої та регіональної структури прямих іноземних інвестицій, позаяк виявлені тенденції темпів зростання ПІІ в Україну в цілому не відображають існуючих потреб цих структур, а навпаки – дуже різняться. Будь-які заходи, які вживаються владою різних рівнів для подолання визначених проблем, мають спрямовуватись на досягнення чітко визначеної мети, в іншому разі вони втрачають свою важливість, а їх результативність не впливатиме на загальний результат. Проблеми й бар'єри у сфері інвестиційної діяльності повинні вирішуватись, зважаючи на їх першочерговість та гостроту в сучасних умовах, і відповідно до визначених пріоритетних напрямів впливу формуються заходи, що спрямовані на досягнення визначеної мети [2].

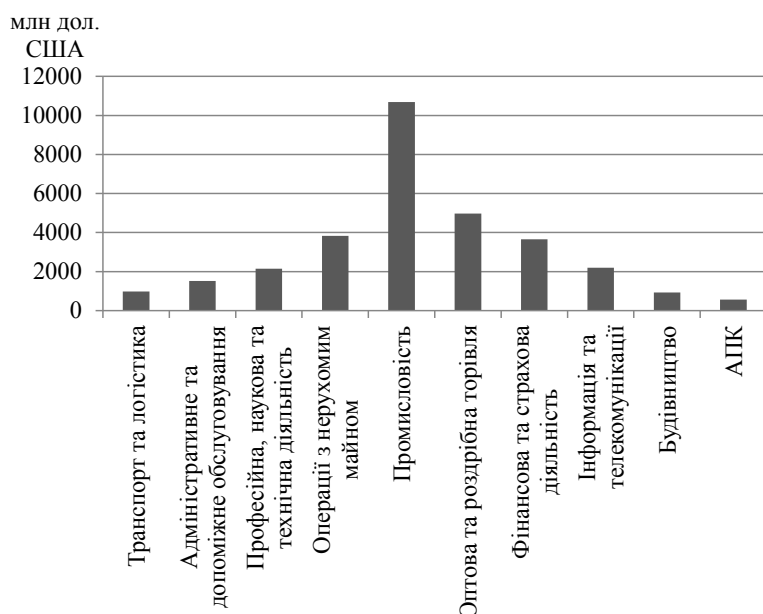

Рис. 1. Найбільші обсяги надходжень ПД за видами економічної діяльності станом на жовтень 2018 р.

Джерело: [5]

Проблема вибору оптимальної структури джерел фінансування інвестицій складна й суперечлива. На сьогодні існує безліч думок та пропозицій стосовно її вирішення. Проте, на наш погляд, першочергової уваги потребують питання співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел інвестиційних ресурсів, а також співвідношення приватних і державних інвестиційних джерел.

Розглядаючи внутрішні джерела інвестиційних ресурсів, треба виділити таку важливу проблему, як співвідношення приватних і державних інвестиційних джерел. Однозначної відповіді на це дискусійне запитання теж немає. Дискусія про те, які інвестиції ефективніші – приватні чи державні, без урахування часових рамок та аналізу стану економіки країни (спад, піднесення, криза, повсюдна відбудова) взагалі недоречна. Без сумніву, у класичній теорії, за нормальної рівноважної ситуації в економіці домінують приватні інвестиції. У цьому випадку інвестиційне втручання держави неефективне і не потрібне. Але коли рівновагу серйозно порушено і необхідна мобілізація держави для вирішення завдань, пов'язаних із виживанням країни, вирішенням найважливіших соціальних проблем, зміцненням позицій у світовому господарстві, здійсненні чергового технологічного прориву, необхідні потужні державні інвестиції. У критичних ситуаціях, на зламів історії держава зобов'язана не тільки створювати сприятливі умови для здійснення приватних інвестицій, але і сама активно брати участь у цьому процесі. У своєму розвитку багато країн проходять стадії, коли їм необхідно здійснювати державне інвестування для виправлення "провалів ринку", подолання надзвичайних ситуацій, здійснення технологічного прориву. У міру виходу на траєкторію, близьку до рівноважної, відбувається послаблення і навіть припинення державно-інвестиційної діяльності, крім обслуговування деяких суто державних функцій, і посилення приватних інвестицій. Стосовно України, у контексті

проблеми, що розглядається, слід сказати, що на сьогодні країні необхідні величезні інвестиції для формування сучасної економіки і подолання розбалансованості економіки, що загрожує її цілісності. Поки інвестиції йдуть здебільшого за рахунок власних коштів підприємств, чого вкрай недостатньо. В умовах нестабільності в економіці та в політиці, напружених відносин з найближчим сусідом, тліючого збройного конфлікту на сході країни, зuboжіння населення та його масового безробіття, державі для подолання проблем, що існують, необхідно всіляко заохочувати зростання приватних інвестицій і самій активно брати участь в інвестиційному процесі.

Друга проблема – співвідношення внутрішніх та зовнішніх джерел інвестування – на макrorівні фактично зводиться до проблеми вибору між національними та іноземними джерелами інвестування. На макроекономічному рівні до внутрішніх джерел інвестування відносяться національні фінансові ресурси, зокрема: заощадження населення, накопичення підприємств та організацій, комерційних банків, кошти державного та місцевих бюджетів тощо. Вони формуються за рахунок національних заощаджень, не використаних на поточне споживання. До зовнішніх джерел інвестування відносяться фінансові ресурси, які, як правило, є результатом заощаджень, здійснених в інших державах. Ці заощадження можуть надходити в країну у вигляді іноземних інвестицій, кредитів та запозичень чи допомоги від міжнародних фінансових організацій та іноземних держав. Як серед зарубіжних, так і серед вітчизняних економістів, зустрічаються цілком протилежні погляди з приводу залучення іноземних інвестицій. Іноземні інвестиції для економіки країни мають велике значення, оскільки сприяють активізації інвестиційного процесу, поширенню інновацій, розвитку малого і середнього бізнесу, збільшенню продуктивності праці та підвищенню добробуту населення. Вони є важливим джерелом коштів за умови гострої нестачі власних економічних ресурсів, необхідних для стабільного економічного розвитку. З іншого боку, існують численні негативні наслідки використання іноземних інвестиційних джерел. Світова практика доводить, що бувають обставини, за яких залучення іноземних інвестиційних ресурсів не лише не сприяє соціально-економічному розвитку країни-реципієнта, а навпаки – виступає вагомою причиною економічної кризи. Прямі іноземні інвестиції є лише невеликим доповненням до внутрішніх інвестицій. Досвід країн, що створили економічне диво, показує, що тільки акцент на внутрішні ресурси може забезпечити країні швидкий, але довгостроковий економічний розвиток. Тому сьогодні пріоритетна роль у наданні потужної підтримки виробникам повинна належати внутрішнім інвесторам [7].

Одним із інструментів податкової підтримки інвестиційних процесів, який набув широкого розповсюдження в зарубіжних країнах, є інвестиційний податковий кредит. Суть його полягає у відстроченні сплати податку на прибуток на певний термін під реалізацію

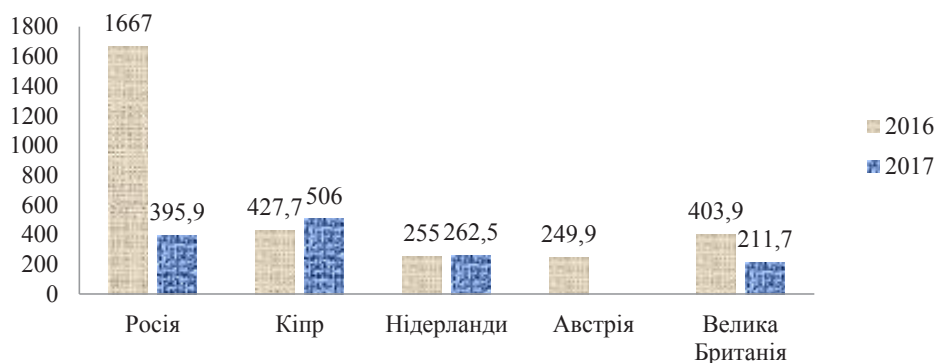

Рис. 2. Найбільші надходження ПІІ за країнами-інвесторами

Джерело: [8]

інвестиційних проєктів. У майбутньому внаслідок збільшення грошових надходжень підприємств від інвестиційних проєктів збільшаться відрахування до бюджету у вигляді податків, тим самим державі компенсуються недоотримані кошти. На жаль, у Податковому кодексі не передбачено застосування такого інструменту регулювання інвестиційної діяльності. При цьому надання інвестиційного податкового кредиту не вимагає залучення зовнішніх джерел фінансування, оскільки використовуються внутрішні ресурси самих підприємств у вигляді податку, що не перераховано до державного бюджету. Таким чином підприємства будуть намагатися збільшити власні надходження, щоб більше коштів залишилося в їх розпорядженні [4].

В умовах переходу до інноваційного типу економічного розвитку Україні необхідна розумна політика стимулювання діяльності інвесторів, забезпечення гарантій інвесторам від інвестиційних ризиків та інші заходи підтримки інвестиційної діяльності, наявність необхідної інфраструктури, яка буде сприяти залученню існуючих фінансових засобів в інноваційну сферу. Це дозволило б державі найуспішніше влитися в систему світового господарства і зайняти своє місце серед експортно-імпортного обороту в світі, розширити можливість реалізації інноваційних проєктів, розширити сферу інноваційної партнерської діяльності (рис. 2).

Як вважає Валентина Білик, віце-президент інвестиційної компанії A7 CAPITAL, в Україні сьогодні практично усі сектори економіки потребують інвестицій. Зокрема, для модернізації та збільшення існуючих потужностей, розвитку нових напрямків бізнесу для виходу на нові глобальні ринки.

Серед перешкод, що стримують надходження інвестицій в Україну, ключовими Валентина Білик назвала відсутність прозорості незалежної судової системи та ефективного механізму захисту права власності. А також високий рівень корупції і політичні ризики [1].

Економічний аналітик Андрій Вігірінський найперспективнішими з точки зору співпраці з іноземними інвесторами вважає енергетику, особливо відновлювальну, а також сільське господарство.

Найбільш перспективними галузями для інвестування в 2019 році є АПК енергетика ІТ та інфраструктура.

Андрій Вігірінський вважає, що «для прогресивного іноземного інвестування потрібно викоринити із голів як населення, так і з риторики політиків, що «кредит – це допомога», бо насправді це позика під

відсотки. І так само, що інвестор – це не товариш, що просто дає гроші, і не ворог, який «все відбере». Це особа (юрособа) з активами, яка готова вкласти їх для примноження і заробітку. І свого, і вашого. Але щоб інвестор їх вклав – потрібно, щоб він розумів, у чому вигода» [3].

З метою залучення ПІІ багато країн вдаються до запровадження податкових пільг. Досвід України у цьому контексті ще у 1990-х років виявився негативним, що було пов'язано зі зловживанням пільгами (ухилення від сплати податків, створення підприємств з надзвичайно малими розмірами інвестицій з метою одержання гарантованих державою податкових пільг) та появою псевдо інвесторів (рис. 3).

Тільки за ефективної реалізації економічних та адміністративних реформ, дерегулювання, боротьби з корупцією, вдосконалення законодавства і правозастосовної практики, поряд з активною роботою із залучення іноземних інвесторів, країна зможе стати потенційно привабливою [5].

Вигоди для держави від надання податкових пільг:

1) розширення податкової бази та збільшення у майбутньому доходів від сплати податків до бюджету за рахунок:

- зростання обсягів виробництва та реалізації продукції, і, відповідно, зростання сплати ПДВ до бюджету;

- підвищення оплати праці працівників через зростання потреби в кваліфікованих працівниках, що збільшить надходження ПДФО та ЄСВ;

- зростання економічної ефективності підприємств та, відповідно, їх фінансових результатів, що збільшує базу оподаткування та надходження податку на прибуток підприємств;

- збільшення доданої вартості продукції, що розширить базу оподаткування ПДВ та відповідно надходження цього податку до бюджету;

2) у разі надання пільги на тимчасовій основі (тобто на умовах повернення), держава повертає кошти, а також отримує певні відсотки. В такий спосіб вона фактично інвестує в інновації приватного сектора, що дозволяє уникнути ручного розподілу бюджетних трансфертів на підтримку інноваційної діяльності, які до того ж обмежені нормами СОТ.

Крім того, надання податкових пільг дозволяє уникнути звинувачень у незбалансованому розподілі бюджетних коштів. Податкові пільги, по суті, є витра-

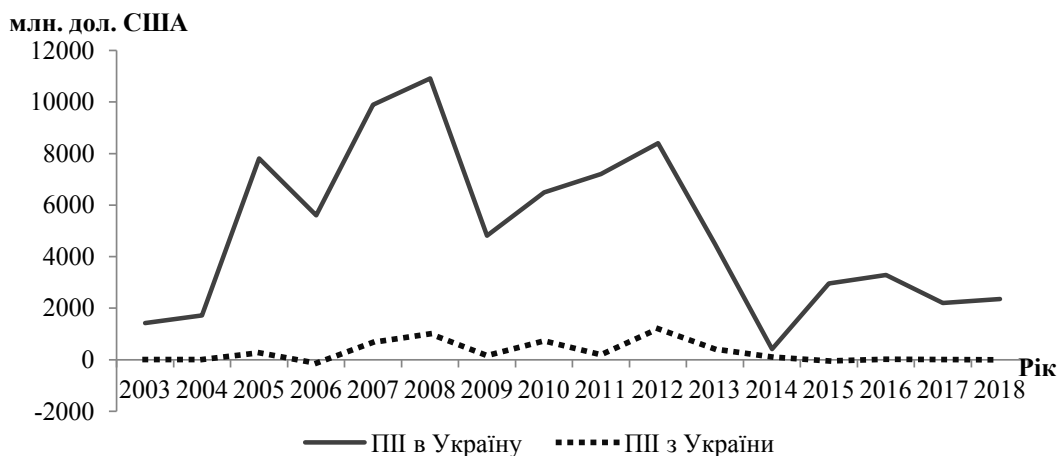

Рис. 3. Рівень прямих іноземних інвестицій

Джерело: [9]

тами бюджетних коштів, які проте часто не відображаються у офіційних звітах;

3) покращення конкурентоспроможності економіки, що здійснює багатофакторний позитивний вплив на соціально-економічний розвиток держави: оновлення виробничих фондів, впровадження енергозберігаючих та інноваційних технологій у виробничі процеси, підвищення рівня зайнятості, зростання заробітної плати [6].

Висновки. Реалізація інвестиційної стратегії економічної діяльності в Україні має орієнтуватись на нарощення інвестиційних ресурсів, послідовне збільшення частки капітальних вкладень у ВВП, покращення структури інвестиційних джерел та оптимізацію напрямів їх вкладень. Інвестиції слід спрямувати, перш за все, на відтворення капіталу в реальному секторі економіки, на розвиток інноваційних галузей, які б сприяли інтегруванню України у світове співто-

вариство. Державною стратегією розвитку України в інвестиційній сфері повинно стати стимулювання зростання витрат приватного сектора економіки, який набирає розмаху після приватизації об'єктів загальнодержавної власності. Ефективне використання в національній економіці прямих іноземних інвестицій може стати важливим чинником прискорення темпів економічного зростання, оптимізації відтворювальної структури господарства, вирішенню багатьох інших стратегічних завдань. Для цього необхідно створити рівні умови інвестування вітчизняним і зарубіжним інвесторам з одночасним наданням державних (регіональних) гарантій та компенсацій ризику можливих втрат. Як свідчить досвід останніх глобальних фінансових криз, інвестиції у виробничий сектор (промисловість та сільське господарство) є більш стабільною формою вкладання грошей і ресурсів, аніж банківські позики й портфельні інвестиції [2].

Список використаних джерел:

1. Білик В. Що шукають іноземні інвестори в Україні. Перспективи для іноземних інвестицій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://investory.news/shho-shukayut-inozemni-investori-v-ukraini/>
2. Білик Р. Шляхи реалізації інвестиційної стратегії в Україні в умовах глобальної фінансової нестабільності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2014/5-6\(76-77\)/uazt_2014_5-6_22.pdf](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2014/5-6(76-77)/uazt_2014_5-6_22.pdf)
3. Вігірінський А. Що шукають іноземні інвестори в Україні. Куди вкладатимуть інвестори [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://investory.news/shho-shukayut-inozemni-investori-v-ukraini/>
4. Коваль Н. О. Проблеми та шляхи покращення інвестиційної діяльності в економіці України / Наталія Олегівна Коваль, Лідія Віталіївна Терпель // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2013. – Том 13. – С. 56–63.
5. Маркевич Х. Хто і як інвестує в Україну [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://razumkov.org.ua/statti/khto-i-ia-kinvestuie-v-ukrainu>
6. Молдован О., Медведкова Н. Щодо доцільності запровадження податкових механізмів стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.euroosvita.net/prog/print.php/prog/print.php?id=2891>
7. Федорчак О. Проблеми формування основних джерел інвестування в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2017-1/doc/2/04.pdf>
8. Скільки іноземних інвестицій надійшло в Україну в 2010–2018 роках [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2018/08/31/infografika/ekonomika/skilky-inozemnykh-investytcij-nadijshlo-ukrayinu-2010-2018-rokax>
9. Прямі іноземні інвестиції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2018/>

References:

1. Bilyk V. (2019). Shch shukaiut inozemni investory v Ukraini. Perspektyvy dlia inozemnykh investytsii [What foreign investors are looking for in Ukraine. Prospects for foreign investment]. investory.news. Retrieved from: <https://investory.news/shho-shukayut-inozemni-investori-v-ukraini/> [in Ukrainian].

2. Bilik R. (2014). Shliakhy realizatsii investytsiinoi stratehii v Ukraini v umovakh hlobalnoi finansovoi nestabilnosti [Ways to implement an investment strategy in Ukraine in the face of global financial instability]. *zt.knteu.kiev.ua*. Retrieved from: [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2014/5-6\(76-77\)/uazt_2014_5-6_22.pdf](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2014/5-6(76-77)/uazt_2014_5-6_22.pdf) [in Ukrainian].
3. Vighirinsky A. (2019). Shch shukaiut inozemni investory v Ukraini. Kudy vkladatymut investory [What foreign investors are looking for in Ukraine. Where investors will invest]. *investory.news*. Retrieved from: <https://investory.news/shho-shukayut-inozemni-investori-v-ukraini/> [in Ukrainian].
4. Koval, N.O & Terpel, L.V. Terpel. (2013). Problemy ta shliakhy pokrashchennia investytsiinoi diialnosti v ekonomitsi Ukrainy [Problems and Ways to Improve Investment Activity in the Ukrainian Economy] // *Economichnyi analys – Economic Analysis*. Ternopil: *Economichna dumka* (13), pp 56-63.
5. Markevich K. (2014). Khto i yak investuie v Ukrainu [Who and how invests in Ukraine]. *razumkov.org.ua*. Retrieved from: <http://razumkov.org.ua/statti/khto-i-yak-investuie-v-ukrainu> [in Ukrainian].
6. Moldovan O., Medvedkova N. (2013). Shchodo dotsilnosti zaprovadzhennia podatkovykh mekhanizmiv stymuliuвання innovatsiino-investytsiinoho rosvytku v Ukraini [On the feasibility of introducing tax mechanisms to stimulate innovation and investment development in Ukraine]. *euroosvita.net*. Retrieved from: <http://www.euroosvita.net/prog/print.php/prog/print.php?id=2891> [in Ukrainian].
7. Fedorchak O. (2017). Problemy formuvannia snovnykh dzherel investuvannia v Ukraini [Problems of formation of the main sources of investment in Ukraine]. *kbuapa.kharkov.ua*. Retrieved from: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2017-1/doc/2/04.pdf> [in Ukrainian].
8. Skilki inozemnykh investytsii nadiishl v Ukrainu v 2010-2018 rokax [How much foreign investment came to Ukraine in 2010-2018]. (2018). *slovoidilo.ua*. Retrieved from: <https://www.slovoidilo.ua/2018/08/31/infografika/ekonomika/skilky-inozemnyx-investytsij-nadiyshlo-ukrayinu-2010-2018-rokax> [in Ukrainian].
9. Priami inozemni investytsii [Foreign direct investment] (2019). *minfin.com.ua*. Retrieved from: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2018/> [in Ukrainian].